

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут
бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(Суми, 19–20 листопада 2020 року)

Суми
Сумський державний університет
2020

УДК 336.71(477)
П78

Редакційна колегія:

І. О. Школьник, д-р екон. наук, проф.
(головний редактор);
І. В. Белова, д-р екон. наук, доц., проф.;
І. І. Д'яконова, д-р екон. наук, проф.;
І. І. Рекуненко, д-р екон. наук, проф.;
С. В. Леонов, д-р екон. наук, проф.;
О. В. Кузьменко, д-р екон. наук, проф.

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
(протокол № 6 від 24 грудня 2020 року)*

Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи
П78 України : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-
конференції (м. Суми, 19–20 листопада 2020 року) / Навчально-
науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного
університету. – Суми : Сумський державний університет, 2020. –
317 с.

Збірник містить тези доповідей учасників V Всеукраїнської науково-
практичної онлайн-конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-
кредитної системи України» (м. Суми, 2020 р.).

Розрахований на фахівців фінансової та банківської систем, керівників і
спеціалістів підприємств усіх форм власності, науковців і студентів закладів вищої
освіти.

УДК 336.71(477)

© ННІ БТ «УАБС» СумДУ, 2020

КОНЦЕПЦІЯ НОВОГО ОПЕРАТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дослідженням фінансової санації суб'єктів господарювання нами приділяється увага вже декілька років [1, 2, 3, 4]. Поточний стан розвитку розв'язання проблем неплатоспроможного підприємства щодо управління процесами його стабілізації із застосуванням механізмів фінансової санації характеризується концепцією, що містить два, відокремлені один від одного, механізми стабілізації: зовнішній та внутрішній.

Стисло, – до зовнішніх заходів фінансової санації включають реструктуризацію заборгованості у різних напрямках, зокрема, пролонгація термінів погашення заборгованості та їх розстрочка, переоформлення заборгованості в інші види боргу, конверсія заборгованості у майно підприємства, відмова від кредитних вимог тощо [5, с. 535-539]. Зауважимо, що всі зовнішні заходи відбуваються в межах того ж самого законодавства, тих же самих норм і правил, що існують і для підприємств, що не потребують цілеспрямованих санаційних заходів. Тобто, для підприємства такі санаційні заходи є зовнішніми, але зовнішнє середовище за своїми економічними та фінансовими правилами залишається незмінним.

У нас виникають сумніви у тому, що проведення фінансової санації неплатоспроможного підприємства може бути успішним, якщо зовнішні економічні та фінансові умови будуть залишатися такими ж самими, що й для успішних прибуткових підприємств. Адже, як неодноразово показувала економічна практика, частково або і виключно й зовнішні економічні і

фінансові чинники за певних умов можуть викликати негативні тенденції розвитку для будь-якого підприємства, в тому числі й державного.

Тепер, більш детально щодо внутрішніх механізмів фінансової санації. За І. А. Бланком внутрішній механізм фінансової санації складається з трьох етапів: усунення неплатоспроможності; відновлення фінансової сталості (фінансової рівноваги); забезпечення фінансової рівноваги на тривалий період [5, с. 517-518]. Кожний із цих етапів розподіляється на окремі фінансові механізми санації, а саме: оперативний, тактичний та стратегічний [5, с. 518-520]. Розглянемо оперативний механізм фінансової санації в межах етапу усунення неплатоспроможності у концептуальному трактуванні І. А. Бланка. «Оперативний механізм фінансової стабілізації представляє собою систему заходів, що направлена, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх та внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства у короткостроковому періоді, а, з іншого боку, – на збільшення суми грошових активів, що забезпечують поточне погашення цих зобов'язань» [5, с. 520].

Концептуальне трактування на наш погляд блискуче, а практичне наповнення економічно слабке, або на практиці не прийнятне. Критичні зауваження щодо слабкості або неприйнятності будуть надані нами далі за текстом у дужках після відповідних пропозицій, що пропонуються у [5, с. 520, с. 523]. Основним змістом оперативного механізму фінансової стабілізації є вимога «відсікання зайвого», що передбачає скорочення розмірів поточних потреб, що викликають певні фінансові зобов'язання, та, разом з тим, продаж частини ліквідних активів з метою отримання грошових ресурсів.

У частині скорочення поточних потреб пропонується: перенести на кінець періоду фінансової стабілізації розрахунки з дочірніми підприємствами та філіалами (не прийнятно, – це прямий шлях до банкрутства дочірніх підприємств та філіалів); тимчасово не проводити виплати по нарахованим дивідендам і процентам (слабкість, – дивіденди нараховуються за наявності у підприємства чистого прибутку, але підприємству-боржнику чистий прибуток необхідно направляти на погашення боргів, а не на нарахування дивідендів; а

щодо невиплати процентів, то це не прийнятно, бо проценти і є частина боргу, наприклад – банківського кредиту); видача векселів по окремим видам заборгованості (слабкість в тому, що це механізм перенесення платежів у часі, що передбачає у майбутньому більш жорсткий механізм повернення боргів і який може стати саме і виключно механізмом банкрутства підприємства, а не його санації); збільшення з боку постачальників періоду товарного кредиту (слабкість, – як правило, постачальники на такі умови не погоджуються, а якщо погоджуються, то започатковують процес фінансової нестабільності на своєму підприємстві); відстрочка розрахунків за окремими напрямками внутрішніх поточних зобов'язань (це, як правило, відстрочка виплат заробітної плати, а це вже остання стадія, після якої традиційні санаційні заходи стають безперспективними).

У частині конверсії ліквідних активів підприємства у грошову форму пропонується [5, с. 522]: ліквідація портфеля короткострокових фінансових інвестицій (доречно це зробити, якщо такий портфель існує, але, чому короткострокові інвестування відбуваються, а в той же час боргові зобов'язання не погашаються?); прискорення інкасації поточної дебіторської заборгованості (прийнятний захід, але за умови, що заборгованість повертатимуть); скорочення періоду надання покупцям товарного кредиту (прийнятний захід, але за умови, що покупці погодяться); зниження обсягів страхових запасів товарно-матеріальних цінностей (цілком можливо, але це лише зменшує майбутні витрати і щодо заходів конверсії ліквідних активів підприємства у грошову форму відношення не має); уцінка надлишкових запасів товарно-матеріальних цінностей з метою їх реалізації (цілком доречно, за умов, що не будуть використовуватися у подальшому, та недоречно уцінювати і продавати «сьогодні» і купувати дорожче «завтра», якщо такі матеріали використовуються підприємством у виробництві) тощо. Так більш детально наведені напрямки щодо «відсікання зайвого» тому, що на багатьох державних підприємствах всі такі заходи вже були проведені, а погашення боргів у повному обсязі не відбулося. Як виходити із такого кризового стану?

Наша пропозиція – застосовувати оперативний механізм фінансової санації, що докорінно відрізняється від традиційного. Принципова модель оперативного механізму фінансової санації має наступний вигляд:

$$B3 = ДП - СВС - ЧнАВ - ЧнВЗ,$$

де: ВЗ – сума грошей, що витрачається виключно на погашення фінансової заборгованості;

ДП – сума у грошовій формі всіх доходів підприємства-боржника за обраний відрізок часу, наприклад, за календарний місяць;

СВС – скоригована виробнича собівартість продукції;

ЧнАВ – частина необхідних адміністративних витрат;

ЧнВЗ – частина необхідних витрат на збут.

Як видно із запропонованої моделі – новизна моделі в тому, що в ній відсутні: плановий прибуток та частина податків, а саме – не передбачаються податок на прибуток та ПДВ. Також, наша наступна пропозиція, – скоригована виробнича собівартість продукції (СВС) не включає амортизацію основних засобів та нематеріальних активів. Нарахування амортизації призупиняється на період оперативної фінансової санації. Але після погашення боргів підприємством нарахування амортизації поновлюється.

Якщо підприємство перебуває в кризовому стані, то це характеризується всього одним єдиним основним фактором, а саме, підприємство не здатне платити за своїми зобов'язаннями. Відповідно до фінансового законодавства України підприємство-боржник має право погашати банківські кредити і грошові борги іншим підприємствам з чистих поточних грошових надходжень. Іншими словами, підприємство-боржник має право погашати банківські кредити і грошові борги іншим підприємствам зі свого чистого прибутку. Але для цього у підприємства має бути балансовий прибуток. Та, як правило, у підприємств-боржників немає балансового прибутку, або він дуже маленький, а, тому, підприємство і не повертає взяті кредити та позики, а, тому, підприємство і стає боржником.

Саме відсутність достатнього обсягу прибутку не дозволяє підприємству-боржнику повертати кредити. Це говорить про те, що в рамках існуючого фінансового механізму підприємство працювати вже не може. На нашу думку, для підприємств, у яких хронічно відсутній прибуток, але є не виплачені кредити, необхідний інший фінансовий механізм. Цей інший фінансовий механізм відрізняється від традиційного фінансового механізму. Будемо розуміти, що традиційний фінансовий механізм, це такий фінансовий механізм, в якому існує можливість отримання прибутку. Інший фінансовий механізм, це такий механізм, в якому законодавчо не існує можливість отримання прибутку. Цей неприбутковий механізм будемо називати механізмом фінансової санації. Такий механізм ділить всі доходи підприємства на дві частини: перша частина доходів використовується на витрати щодо виробництва продукції, а друга частина використовується на витрати щодо виплати боргів. Також, цей механізм поєднує зовнішні і внутрішні механізми фінансової стабілізації. Ми впевнені, що механізм фінансової санації для підприємства-боржника повинен відрізнятися від звичайного фінансового механізму для підприємства не боржника, принаймні, для державного підприємства.

Якщо не змінити традиційної моделі суто санаційного механізму, тобто, моделі санації, що, начебто передбачає повернення підприємства до попереднього досанаційного стану в межах фінансового механізму, який привів до стану неплатоспроможності, і не перейти на іншу фінансову модель фінансової санації, то підприємство буде приречене не вийти із кризового стану. Тут доречним буде згадати гумористичний вислів фізика Альберта Ейнштейна – «...це просто безумство: робити те ж саме і чекати інших результатів».

Список використаних джерел:

1. Нікітін, Д. В. Розвиток механізмів фінансової санації суб'єктів господарювання / Д. В. Нікітін, О. В. Зайцев // Вісник Сумського державного

університету. Серія Економіка. – 2018. – № 4. – С. 52-55. – URI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77001>.

2. Зайцев, О. В. Аналіз чинного в Україні інституту банкрутства / О. В. Зайцев, Д. В. Нікітін // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – Вип. 5(11). – Ч. 2. – С. 105-108. – URI: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66343>.

3. Зайцев, О. В. Інститут банкрутства, його функції та роль на сучасному етапі економічного розвитку держави / О. В. Зайцев, Д. В. Нікітін // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 16. – С. 142-145. – URI: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/57309>.

4. Зайцев, О. В. Концепція досягнення позитивного результату в процесі санації державних підприємств / О. В. Зайцев, Д. В. Нікітін // Бізнес-навігатор. – 2017. – Вип. 3(42). – С. 133-136. – URI: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/65466>.

5. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. В 2 т. – 3-е изд. – Киев : Эльга, Ника-Центр. 2007. – Т.2. – 624 с.

УДК 336.663

Пігуль Наталія Георгіївна,

к.е.н., доцент

Конашкова Анастасія Олегівна,

магістр

Сумський державний університет

СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток ринкових відносин поставив суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм у такі жорсткі економічні умови, при яких лише здійснення збалансованої господарської політики може укріпити їх фінансовий стан, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Ефективне управління оборотними активами підприємства відіграє значну роль у